

קול צופיין

קול צפ"ן נשא. קול יחדו ירננו

מיליון פס
1014

ממות מסעי תש"ף השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

אור יקר גדולת הרמ"ק

כן אמר עליו האר"י הקדוש ביום פטירתו "משה אמת ותורתו אמת" (שומר אמונים מאמר ז'). ומי לנו גדול משני העדים הללו להעיד על גדולתו של רבי משה קורדובירו זצוק"ל.

עמוד אש לפני מיטתו

להבין עוד את גדולתו נזכיר מה שמעידים עליו שני גדולי עולם אחרים, החיד"א והרמ"ע מפאנו, ואומרים כי רבנו האר"י ז"ל אמר שראה בעת פטירתו של הרמ"ק שני עמודי אור מלווים את הרמ"ק לפני מיטתו (הרמ"ע מפאנו, הקדמה לפלח הרימון). כך כותב החיד"א על הרמ"ק: "ונגלה אליו אליהו הנביא זכור לטוב, ונתבקש בישיבה של מעלה שנת הש"ל, ועמודא דנורא אולא קמיה, (עמוד של אש הלך לפני מיטתו) והכיר בו רבינו האר"י ז"ל" (שם הגדולים).

ובספר שבחי האר"י כתב: "וביום שנפטר הרמ"ק ז"ל באו תלמידיו ושאר החכמים לבקרו, אמר להם דעו רבותי שאיש אחד יקום אחרי ויאיר עיניכם בחכמת הקבלה, והגם שתבינו שהוא חולק על דברי אין זה אמת הכל אחד, אלא לפי שבימי היו צינורי הקדושה סתומים כתבתי דברי בסיתום גדול בבחינת ספירות, אבל אחרי מותי יתגלו יותר הצנורות ויפרש האיש דבריו בבחינת פרצוף וכו', ומפני זה נראה לכם שחולק על דברי. לכן אני מזהיר אתכם שאל תחלוקו עליו כי כך קבלה נשמתו מהר סיני, ובפרט שניצוץ נשמתו מהרשב"י."

כשמוע תלמידיו דברים אלו הפצירו בו שיאמר להם מי הוא זה ולא רצה, אמנם סימן אחד אני אומר לכך שמי שיזכה לראות עמוד הענן ההולך לפני מטתי הוא האיש אשר דבר בו ה'. וכן היה שנושאי ארונו כשהגיעו לבית החיים רצו לחפור לו קבר אצל גדולי הדור ואמר להם האר"י ז"ל: 'אין זה מקומנו, שעמוד הענן ההולך לפני ארונו הלך להלאה ונח שם במקום פלוני'. מיד הרגישו שהוא האיש אשר אמר עליו הרמ"ק ז"ל."

קרבת הרמ"ק לאר"י הקדוש

מיתת צדיקים מכפרת

בימי בין המצרים אני מציינים את ימי האזכרה של רבי משה קורדובירו בכ"ג בתמוז, של אהרון הכהן בר"ח אב ושל האר"י הקדוש בה' אב. אין ספק כי התורה של אהרון הכהן היא התורה של הגאולה. שהרי חורבן הבית השני נגרם בגלל שנאת חינום, והדרך של אהרון היא אהבת חינום. כך כולנו זוכרים את המשנה באבות (א י"ב) שאומרת: "הלל אומר, הווי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

גם דרכם של הרמ"ק ושל האר"י הקדוש הייתה להביא גאולה לעולם. שהרי הגלות באה מחוסר דעת, כמו שנאמר בישיבה (ה יג) "לכן גלה עמי מבלי ידעת וכבודו מתי רעב וקמונו צתה צקא". והתיקון הוא על ידי הוספת הדעת שנעשתה על ידי הצדיקים הגדולים הללו. כך נאמר בזוהר על תורתם של הצדיקים הללו: "בדא יפקון מן גלותא ברחמי" - בזכות התורה הזאת והגילוי שלה יצאו מהגלות ברחמים ולא בדין. ועל כן אנו עוסקים בתורתם בימי בין המצרים הללו, להרבות דעת ולהביא גאולה לעולם.

כאן נגנו ארון התורה

תורתו של האר"י הקדוש מוכרת ומפורסמת בעולם, אבל תורתו וגדלותו של הרמ"ק מוכרת פחות. מי שזכה להכיר באמת את גדולתו בתורה היו גדולי העולם, מרן רבי יוסף קארו זצוק"ל והאר"י הקדוש. רבי יוסף קארו הספיד אותו במילים: "כאן נגנו ארון התורה". ובשולחן ערוך (י"ד שדמ א) כתוב: שאסור להפליג בשבחו של נפטר "וכל המזכיר על מי שלא היה בו כלל, או שמוסיף להפליג יותר מדאי על מה שהיה בו, גורם רעה לעצמו ולמת".

עבודת האלוקים של הרמ"ק נעשתה בהשקט ובצנעה. עם כל רוממות גדולתו הוא התנהג בשפלות ובפשיטות, כמו שניכר פעמים רבות בתוך כתיבתו, ומובא בספר שם הגדולים על הרמ"ק: "ונגלה אליו אליהו הנביא זכור לטוב, וכן מביאים כל המקובלים מה שקיבל מפי אליהו לטהר את המחשבה לאמר פסוק 'אש תמיד תוקד על המזבח'". אולם הרמ"ק בעצמו לא מספר על גילוי אליהו שהיה לו, אלא רומז רמז דק בסידורו תפילה למושה וכותב: "למדני זקן אחד".

יישובו של עולם ויישובה של ארץ ישראל

צריך לזכור כי בתקופה שאחרי גירוש ספרד לא היו רבים שעלו לארץ ישראל, רוב גדול של הגולים מספרד גלו לארצות שונות. הרמ"ק היה מן הבודדים שעלו לארץ ישראל ועסקו ביישובו של עולם וביישובה של ארץ ישראל. על הפורשים מן הציבור ולא עוסקים ביישובו של עולם כתב כי הם: "דרכים מקולקלים כהתרחקות מן הישוב, ולהתבודד במדברות וערים, ושלא לעסוק ביישובו של עולם" (שיעור קומה, כ"ד). ובזכותו של הרמ"ק עלו רבים אחריו לארץ החיים, ארץ הקודש.

גדולתו בתורה

והאי דיינא נחית לעומקא דדינא

על גדלותו של הרמ"ק בחכמת הפשט כתב החיד"א בספר "שם הגדולים": "תלמיד מרן בית יוסף בפשט, ויש לו תשובה בשו"ת מרן בדפוס". הוסמך להיות דיין בידי רבי יעקב בירב והיה נשוי לאחותו של רבי שלמה אלקבץ.

בספר שו"ת "אבקת רוכל" מובאת תשובה הלכתית שענה רבי משה קורדובירו בנושא ממונות. כששאלו את רבי יוסף קארו האם דעתו מסכימה לפסק ההלכה של הרמ"ק, הוא סמך את שתי ידיו עליו וכתב: "לית דין צריך בשש, והאי דיינא נחית לעומקא דדינא. וכל כי האי מילי מעלייתא לימרו משמיה ויקיים כי מקרא שכתוב: 'בני אם חכם לבך ישמה גם אני'" (אבקת רוכל צא). אין הנושא הזה צריך דיון, כי הרמ"ק הוא דיין שנוחת לעומקא דדינא, והלואי שכמו הדברים הללו ייאמרו עוד דברים משמו, כי הם מילי מעלייתא, וכן מובאת תשובה שלו בשו"ת בית יוסף (חיד"א בשם הגדולים).

אור זוהר

על ידיעותיו בחכמת הקבלה ניתן ללמוד מספריו הרבים שחיבר על כל המקצועות בחכמת הקבלה. הפירוש הגדול ביותר שלו הן בכמות והן באיכות הוא סדרת הספרים הנקראת "אור יקר", והיא ביאור שיטתי לזוהר הקדוש (היום מקובל בין הלומדים ללמוד את הפירוש "מתוק מדבש" לרבי דניאל פריש זצ"ל. והספר הזה בנוי בעיקר על הספר "אור יקר" של הרמ"ק).

על הספר "אור יקר" כותב החיד"א בשם הגדולים (ספרים - א וז) "חיבר רבינו מהר"מ קורדוביר"ו. פירוש ארוך על זהר ורעיא מהימנא ואדרות וספרא דצניעותא וספר יצירה והתיקונין. וראיתי כל הפרושים הללו בבבליאטיקא (בספריה) של דוכוס מודינא והם ששה עשר קובצים רובם גדולים וארוכים". בימינו הודפס הספר הזה ב-23 כרכים מחמת אורכו והיקפו העצום. הספר שראה החיד"א בספרייה של הדוכוס היה שייך לרמ"ע מפאנו, ובדרך כלשהי הגיע לספרייה הדוכוס ששמר אותו לעם ישראל. הרמ"ע שילם לאלמנתו של הרמ"ק אלף זהובים על זכות ההעתקה. חלק מהחוב לאלמנה פרע הרמ"ע בספרי משניות ורמב"ם ששלח לבנו של הרמ"ק - חכם גדליה קורדובירו זצוק"ל.

על עמוד הענן ועמוד האש אנחנו קוראים בספר שמות שהם ביטוי לנוכחות השכינה. "וה' הלך לפניכם יומם בעמוד ענן ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה" (שמות יג כא). והגמרא (כתובות ז ע"א) מספרת כי רק לאחד בדורו או לשניים בדורם מפסיק עמוד של אש בינו לבין העם. "כי נח נפשיה (של רב שמואל בר רב יצחק) איפסיק עמודא דנורא בין דידיה לכולי עלמא וגמירי דלא אפסיק עמודא דנורא אלא אי אחד בדרא אי לתרי בדרא" (הרבי מחב"ד - התוועדות תשמ"ב כרך א', עמ' 261).

מן הסתם השני בדורו היה רבי יוסף קארו (עיין "מגיד מישרים" בפרשת בשלח: "הא בכל עידן דאת מהלך בשוקא אילו ניתן רשות לעין לראות הוה חזי מלא עיניו חילות מקיפין אותך מכל צד ואתה כמלך בגדוד ומכריזי ואמרי פנו מקום הבו יקר לדיוקנא קדישא דמלכא").

בעטיו של נחש

האר"י גם הזכיר ואמר כי הרמ"ק היה נקי בלא חטא כלל, ולא היה הרמ"ק צריך להיפטר מן העולם, אבל בגלל שנגזרה גזירה בחטא אדם הראשון שאדם לא יחיה לעד וייפטר מן העולם בהגיע זמנו, וזהו הנקרא "מת בעטיו של נחש" - בגלל עצתו הרעה של הנחש הקדמוני שנגזרה המיתה בעולם (מובא בדברי החיד"א, השל"ה הקדוש וכן רבי יהונתן אייבשיץ ביערות דבש. ראה ביאור נפלא של הספד זה בדברי הרבי מלובאוויטש בשיחות הקודש תשמ"א חלק ב').

המעייין בגמרא (שבת נה ע"ב) יראה שכל אלו שמתו בעטיו של נחש היו בדור של שינוי גדול שהתגלה בעולם. שכך אומרים חכמינו ז"ל בגמרא: "ארבעה מתו בעטיו של נחש ואלו הן בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד". עמרם אביו של משה רבנו היה בדור של השינוי הגדול בעולם, יציאת מצרים. ישי לפני שמלכות בית דוד עולה וצומחת. כלאב לפני שלמה שבו נבנה בית המקדש. בנימין בן יעקב לפני דור של גלות מצרים.

לימוד האר"י מהרמ"ק

כן התגלתה תורתו של הרמ"ק לפני תורתו של האר"י הקדוש, שבו מתגלים סודות התורה הגדולה, וזוכים עם ישראל להתחיל לעלות לארץ ישראל. זה מה שאמר רבי חיים מוולוז'ין בשם הגר"א שטוב ללמוד ספר הפרדס רימונים (של הרמ"ק) עם פירוש הרמ"ע מפאנו הנקרא "פלח הרימון". והוסיף: "וממקום שמסתיים קבלת הרמ"ק משם ולמעלה מתחיל קבלת האר"י"ל" (כתר ראש לרבי חיים מוולוז'ין, הלכות תלמוד תורה אות ס-סא).

שכן החכם האר"י בירר לו מקומו להקבר אצל החכם קורדובירו

רבי אהרן ממודינה, בעל הספר "מעבר יבק" ותלמיד הרמ"ע מפאנו, כותב כי הרמ"ק מסר לאר"י בסוף ימיו את עיקרי תורתו ומשם המשיך רבנו האר"י ז"ל. "כי בסוף ימי הקורדובירו עמדו שניהם לבד ארבעים יום וארבעים לילה". ולמד ממנו תורה כמו שלמד משה רבנו בהר סיני ארבעים יום וארבעים לילה. לכן הם קבורים זה אצל זה "שהם אחים בקבורותיהם בעולם הזה, שכן החכם האר"י בירר לו מקומו להקבר אצל החכם קורדוביר"ו" (מגן אהרן לרבי אהרן ברכיה ממודינה).

וזה הפך מה שרגילים לומר כי הרמ"ק נקבר ליד רבנו האר"י הקדוש. כיוון שבפועל הרמ"ק נפטר קודם האר"י ז"ל, וכשנפטר רבנו האר"י הקדוש חיפשו מקום מכובד לקבור אותו, והחליטו שהמקום הראוי לו הוא ליד הרמ"ק, וכל זאת בגלל שהרמ"ק לימד את האר"י את חכמת הקבלה ועל כן האר"י קורא לרמ"ק: "מורינו ורבנו נר"ו" (עץ חיים שער הכללים פרק י"א).

דרכם של הרמ"ק ושל האר"י הקדוש הייתה להביא גאולה לעולם. בזכות התורה הזאת והגילוי שלה יצאו מהגלות ברחמים ולא בדין. אנו עוסקים בתורתם בימי הללו, להרבות דעת ולהביא גאולה לעולם

בוז ומרורים מכל הצעירים

מצד אחד זכו הרמ"ק והאר"י ז"ל לגילוי תורת הסוד שלא זכו דורות רבים מזמן רשב"י, ומפטירת רשב"י בשנת ג' אלפי תתקנ"ט עד לידת האר"י ז"ל בשנת ה' אלפים רצ"ד עברו 1335 שנים של הסתר פנים (כנגד האמור בקץ דניאל "אשרי המחפה וְיָגֵעַ לְיָמִים אֶלֶף שָׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלִשִׁים וְחֲמִשָּׁה: וְאַתָּה לֹךְ לַקָּץ וְתַנּוּחַ וְתַעֲמֹד לְגִלְגָל לַקָּץ הַקָּיִיץ" - נְהוֹרָא דְיוֹסֵף מֵאמֵר פד).

ביחד איתם היה הגילוי הגדול של רבי יוסף קארו, שזכה לעלות לארץ ישראל ולפרסם את חיבורו הגדול שפשט בכל ישראל.

מצד שני היה בדור ההוא הרבה חושך. ממש כמו החושך שהיה קודם יציאת מצרים שבו נאמר "תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר". כך היה לפני דורו של האר"י בגירוש ספרד שכלל לחץ נורא על היהודים להתנצר.

כך כותב הרמ"ק בהקדמה לספרו פרדס רימונים: **"שבענו בוז ומרורים מכל הצעירים אשר בדורנו, כי יד' נטויה עלינו ורצועות העניות תלויות ככותלי ביתינו כנודע לכל באי שערתנו, ועול השעבוד והרחיים התלויים בצוארנו התעונו"**.

התגרות מקטרגים רוחניים

הלחץ והקושי היה גם ממקטרגים רוחניים. כך מביא החיד"א: **"וראייתי בכתב יד מהרה"ר דהרמ"ק טרח מאד שהיו מתגרים בו החיצונים בעוסקו אחר הצות לילה בהתבודדות בזהר הקדוש, ומאבדם ע"י שמות בקדש"** (שם הגדולים חלק ספרים - מערכת א אות צד).

וביתר פירוט מובא בספר שבחי האר"י: **"כי אדם גדול בתורה היה (הרמ"ק), ומה שחיבר בטורח גדול חיבר, ובפרט שהיה ממש נלחם עם המקטרגים המונעים אותו, והיה קם בחצי הלילה, והולך לבית הכנסת ושם היה מעיין בספר הזוהר. ולילה אחד קם כמנהגו והלך לבית הכנסת, ובעוד שהיה כותב, והנה דמות איש של אש עומד כנגדו, ושלחבת יוצא מפיו לשורפו. מיד הוציא הרמ"ק שמות הקודש מפיו, עד שנמחה הדמות מלפניו. וכזאת וכזאת אירע לו כמה פעמים והקב"ה הצילו" (שבחי האר"י פרק ג. ועיין עוד בדברי הרמ"ק בהגותו שנדפסו בסוף ספר מבוא שערים ע"ש בהגרה אות ב).**

למרות כל הקשיים והעיכובים הרוחניים, הוסיף הרמ"ק אור יקרות לעם ישראל והדריך את תלמידו הגדול, רבנו האר"י ז"ל להמשיך ולהאיר את האור, ולהפיץ את התורה היקרה הזו בעם ישראל כי **"בדא יפקון מן גלותא ברחמי"** - כי בזכות התורה הזאת יצאו מן הגלות ברחמים.

הדרכות רבנו הרמ"ק לבאים בהיכלי לימוד פנימיות התורה

ראינו לצרף כאן את ההדרכות של הרמ"ק לכל הרוצים ללמוד את החכמה היקרה הזו, וגם מי שלא לומד אותה

ראוי לו לאמצם (עיין אור נערב ח"ג):

(א) בהכנת עצמו להיותו ראוי ליכנס אל ההיכל הזה. והן אמת אין ראוי לכל הבא למלא את ידו, ללבוש את בגדי השרד לשרת בקדש יבא וילבש ח"ו, אלא ראוי ראשונה להפשיט מעליו קליפת הגאווה הגסה המונעת אותו מלהשיג האמת, ויכוין לבו לשמים כדי שלא ישל.

(ב) צריך שיהיה מורגל בפלפול בעומק, כדי שיהיה מורגל ויוכל להפשיט המאמרים מהמשלים ובזה יגיע אל המכוון בחכמה זו.

(ג) ידבק עצמו למלא כריסו כדיני הגמרא ופירוש המצות על דרך הפשט בפירוש הרמב"ם ביד החזקה.

(ד) רביעית ידריך עצמו גם במקרא הן רב הן מעט, כדי שיהיה שלם במקרא ומשנה ובידיעה נכונה ואל ישל.

כן כתב גם בספר "קורא הדורות" (מט). שהרה"ג יעקב צמח צוק"ל למד מספרו של הרמ"ק. "וגם ה"ר יעקב צמח חכם מקובל ורופא מובהק שבא מפורטוגאל ולמד תורה בתחלתו בצפת ואח"כ הלך לדמשק ולמד שם בחכמת הקבלה ומשם הלך לדור בירושלים וקבע בית מדרש ביתו ושם היו לומדים קצת חכמים בס' הזוהר עם פירוש אור יקר להרמ"ק וכתובות הרב".

פרדס רימונים

לפני שכתב הרמ"ק את "אור יקר", הוא כתב ספר מוקף על תורת הסוד בשם "פרדס רימונים". מאז פרסומו הוא היה הספר המרכזי לכמהים לתורת הקבלה. וכתב רבי אברהם אזולאי (סבו הגדול של החיד"א בעל הספר המפורסם "חסד לאברהם") שהוא החליט לעלות לארץ ישראל אחרי שחיפש שנים ארוכות מישוהו שילמד אותו את תורת האמת, וכשראה את ספר "פרדס רימונים" של הרמ"ק עזב את הגלות ועלה לארץ ישראל כדי שיוכל ללמוד עוד ועוד מחכמתו הגדולה של הרמ"ק.

"שליי הוית כבתי ורענן בהיכלי... ויער ה' את רוחי ורוח קדשו נוססה בי לדרוש אחר חכמת האמת ודרשתי ממרי מדות הנמצאים בזמני להביני קצת מפשר אמרי ספר הזוהר ומוצאו ומובאו, ולא ננסו הדברים באוזני... וכאשר חפץ בי ה' בא לידי ספר פרדס רימונים להאליה כמהר"ר משה קורדוויור זלה"ה והיה לי למשיב נפש ויעירני כאיש אשר יעור משנתו וטעמתי כי מותק האור, אור החכמה האלקית, ואדור נדר לה' לעלות אל ארץ חמדה, להתענג באור יקר אשר חבר הרב זלה"ה על ספר הזוהר".

לב ספרים

הרמ"ק החל ללמוד את תורת הקבלה מפי רבו בגיל עשרים, ואת "ספר גירושין", שהוא הראשון בספריו, החל לכתוב בשנת ש"ח. בשנת ש"ל נפטר הרמ"ק, ומכאן שאת כל ספריו הוא הספיק לכתוב במשך 22 שנה. הרב משה יאיר ויינשטוק מונה 32 חיבורים אשר יצאו מתחת יד הרמ"ק.

הגדול שבהם הוא הספר "אור יקר", שכאמור מונה היום 23 כרכים. את הספר הזה כתב הרמ"ק בפחות משבע שנים, שכן כתב בתחילת ספרו: **"אני היום ילדתי אני הצעיר משה בר יעקב קורדובירו בחדש אדר ראשון משנת השכ"ג ליצירה פה צפת תוב"ב"**. וכיוון שהרמ"ק נפטר בשנת ש"ל, הרי שהיצירה הגדולה הזאת נכתבה בפחות משבע שנים.

הספר הראשון שנכתב הוא **ספר גירושין** - על ההשגות שזכו הוא ורבי שלמה הלוי אלקבץ בעת היותם בקברי צדיקים. **שיעור קומה** - פירוש על האדרות. **אור נערב** - עוסק בחשיבות לימוד תורת הסוד, שבעה חלקים. **אלימה** - שורשי הקדמות יותר פנימיות. **תומר דבורה** - ספר מוסר על פי י"ג מידות. **תפלה למשה** - סידור עם פירוש. ועוד.

האומן מתחיל ורוח הקדש מתלבשת במלאכה

על השפע המיוחד שהיה לרמ"ק לכתוב כל כך הרבה ספרים עמוקים מיני ים בתקופת זמן כל כך קצרה כתב רבי אברהם אזולאי:

"איך הספיק לו הזמן לשמור ולעשות זאת פעולתו לפניו, ארוכה מארץ מדה, ישובו ותפלאו בו כל הלככות איך הספיק לו הזמן לשמור ולעשות זאת פעולתו... זולתי כל יכול יתברך דבר צוה היות לו לעורה" (הקדמתו לספר "אור החמה" על הזוהר הקדוש).

הרמ"ק מסביר איך הפלא הזה התרחש:

"האומן מתחיל ורוח הקדש מתלבשת במלאכה, ומאליי הוא נעשה ונגמר, וילמד דבר מדבר ויהיה העזר והסיוע לפי הענין ומהותו ועבודת הקדש אשר בו" (אור יקר, פרשת פקודי, סימן ב', כרך "א עמ' קכה).

סיפורים על הרב זצ"ל

קניית קרקע בארץ ישראל

אחיי ואני ראינו קרקעות למכירה ליד בית צפאפא במחיר זול מאוד. היינו ארבעה אחים, וחשבנו שנקנה את הקרקעות במשותף וכל אחד מאיתנו יקבל 10 דונם. פנינו לרב זצ"ל לקבל עצה וברכה, ותשובתו הייתה נחרצת: לא לקנות שם בשום אופן. התפללנו, כי הרב אליהו היה מעודד רכישת קרקעות בארץ ישראל, במיוחד אם מדובר בקרקעות של ערבים. ההלכה אומרת שכאשר קונים קרקעות בארץ ישראל מערבים מותר לקנות אותם אפילו בשבת. "והלוקח בית בארץ ישראל - כותבין עליו אונו אפילו בשבת" (בבא קמא פ ע"ב). אחי ואני קיבלנו את דברי הרב, שהרי אם לא היינו שומעים, מדוע שאלנו אותו? אבל שניים מהאחים, שלצערנו עדיין לא הכירו את גדולתו של הרב, אמרו שרב לא אמור להבין בדברים האלה, זו הודמנות שאינה חוזרת, והחליטו כן לקנות את הקרקעות. דא עקא, בדיוק אז התחילה האינתיפאדה השנייה ועשו שם גדר הפרדה, כך שלא הייתה גישה כלל לקרקעות שהיו שם. וכך עד היום. למעשה, הם הפסידו את כספם. הסיפור הזה גרם לנו להבין עוד יותר מה היא רוח הקודש של הרב ועד כמה עלינו ללכת עם אמונת חכמים בתמימות.

ותיעצר המגפה

סיפר הרב שלמה בן אליהו, רב מטה אשר ואחיינו של הרב זצ"ל: לפני כ-17 שנה הקמנו בית קברות ביישוב שלא היה בו בית קברות. התייעצתי עם דודי הרב אליהו זצ"ל כיצד מקימים בית קברות, והוא אמר לי: תסתכל בשדה חמד פרק ו' ותראה איך מקיפים שבע פעמים את בית הקברות ומה אומרים בכל פינה. במשך 15 שנה שהמקום היה ללא בית קברות נפטרו במקום מעט מאוד אנשים. אך מיד אחרי שקידשנו באותו מקום את בית הקברות, נפטרו כמה וכמה אנשים. זה הרגיש לתושבי המקום כמו סטירת לחי. באו אלי דתיים מאותו יישוב ושאלו מה עשיתי, אולי לא נכון היה להקים בית קברות, הרי זו סכנה. רצתי מיד אל הרב וסיפרתי שטוענים שאנשים מתים בגללי. הרב הרהר, ואחרי שתיקה ארוכה שלא כדרכו הוא שאל שאלות, איך עשיתם וכדומה. נמצא שקידוש בית הקברות היה בסדר, הכול לפי הפרטים. אחר כך הרב התבונן בעניין ואמר לי: נראה שלא קוברים שם מספיק עמוק. אם המת נמצא פחות מעשרה טפחים מפני הקרקע, הוא קורא לאנשים חיים. הוא אמר לי לבדוק, ואכן בדקנו. ביישוב הזה קוברים בארון, עם חורים למטה, ממילא הארון הוא 50 ס"מ ועליו פחות מ-60 ס"מ אדמה. כעבור כמה חודשים נרקב העץ והמת נמצא פחות מעשרה טפחים מתחת לפני הקרקע. ברגע שתיקנו את זה כמש נעצרה המגיפה. אבל מתברר שהעצה הזאת לא הייתה טובה רק לאותו זמן. השנה קרה לי מקרה דומה באחד היישובים. במשך חמישה שבועות קברתי שישה אנשים מתושבי יישוב אחד, ולא כולם מבוגרים, בני 50 ו-60. אנשים מהיישוב ביקשו להתייעץ איתי, ואמרתם להם שאני דורש שיחפרו יותר עמוק. הם אמרו שזה לא אפשרי, כי האדמה קשה, אבל לבסוף הם קיבלו על עצמם לעשות כך. ותייער המגיפה.

תשובה כהלכה

האם יש בכך חשש לגזל, הונאת דברים או "בפני עיוור לא תיתן מכשול"? אתה יכול לשלם להם ואין בזה שום גזל, כי הנהג רואה שאתה משלם בכרטיס לנעור. וזה טוב להם כדי שלא יידבקו בקורונה.

אימון לאמונה. איפה אפשר לברר על אמונה באלוקים? בימינו אי אפשר כלל שלא להאמין באלוקים. בימינו אנחנו רואים את העולם בהרבה יותר בהירות מאשר בדורות שעברו, ורואים שהחכמה שלו היא כל כך עצומה, הרבה יותר ממה שידענו פעם. אם תיקח את כל החכמה של כל החפצות והכי גדולים בעולם, מיום היווסדו עד ימינו, כולל איינשטיין וכל מקבלי פרס נובל, הם למעשה רק מגלים קצת מהחכמה שיש בבריאה. תצריך את כל החכמה שלהם ביחד והגעת לאחוז קטן מהחכמה שיש בבריאה. איך אפשר לומר עליה שהיא נבראה מעצמה? איך נברא כל אטום בעצמו? ויש בעולם טריליונים על טריליונים של אטומים. שום הסבר של דחוי לא מתקרב כלל להסבר על היווצרות שום אטום שהוא. אנו חיים בתוך עולם כל כך מלא יופי וחכמה ופליאה, ואיך אפשר לחשוב כלל שאין מי שברא אותו? כל זה הוא רק הבסיס לאמונה.

ה) ואחר יטהר מחשבתו מהבלי הזמן ותענוגותיו כפי האפשר בזמנו זה, ואז ודאי יפתחו לו שערי חכמה. ואל יחשוב המעיין דברים אלו אליו דרך עצה ויפרע עצתו, כי דברינו נכונים ונכוחים ומיוסדים על אדני פז דברי רבותינו ז"ל בכמה מקומות.

ו) אין ספק שאין ראוי לאדם ליכנס בחכמה זו אם לא נשא אשה ויטהר מחשבתו. ואל תשיבני מכמה שלמדו קודם לזמן זה כי לא כל הדעות שוות.

ז) עוד צריך להגיע לפחות לשנת העשרים כדי שגייע לפחות לחצי ימי הבינה, ואף אם יש שפירשו עד שגייע האדם לשנת הארבעים אין דעתינו מסכמת בזה עמוהם, והרבה עשו כדעתינו והצליחו. ועם כל זה הכל לפי טהר הלב כדפירשנו וכפי טוב העצה הנכונה.

ח) בזמן הראוי ללמוד - ודאי כי בכל יום נקל אל האדם ללמוד, אמנם הזמנים היותר מוכנים להשכיל בעומק הן בלילות ארוכות מחצות ואילך, או ביומא דשבתא דיומא גרים, וכן בערב שבת מחצות ואילך, ובימים טובים, ומה גם בעצרת כי זה נסיתי פעמים רבות ומצאתיו יום הצלחה דרך פלא, וביומי סוכות בסכה כי שם יש הצלחה גדולה. ושעות אלה הנזכרות הן מנוסות אצלי ודרך נסיון אני מדבר.

ט) בדרך הלימוד - צריך שתשתתפה אל הלימוד היראה והשמחה יהוד כדכתיב וגילו ברעדה, ותשתתף אל שתי מדות אלה הענוה. אמנם טעם אל שלש מדות אלה יחד הוא, כי היראה צריכה אליו פן יטעה ויחטא, ועוד שהוא עוסק במקום להבת שלהבת. השמחה דשמעתא בעיא צלותא, ועוד בחדוה תליא אורייתא ודאי. והענוה עולה על הכל, לומר מי אני מה חיי לעסוק ברזי התורה האלהית כבשים ללבושך, שהעלים הקב"ה מבושר ודם, ומי ידבר במדות המלך והמלך שומע ולא יתבייש.

וקרוב בעיני שצריך גם להצטרף אל שלש אלה הדאגה מזמן הנעורים הפגום, וגם החרטה מהפעולות החולפות שהם מסך קצת מבדיל. ובפירוש אמרו בספר התקונים כי העבירה קליפה אל השכל מהשכיל בנעלם, וכאשר תתעלם מן המשכיל ההלכה יעסוק במצוות שהן מימין ואז ישיג הסוד, עד כאן כונתם במלות שונות. ומה שהורגלו ולמדנו שם, כי בזמן שיקיים האדם מצוה או כיוצא לעסוק בנסתר אז מתגלה המסופק. עוד יתמיד האדם בלב נשבר להתודות על העון ובודאי מועיל נגד הקליפה.

ויהי רצון שזכות הצדיקים הללו תגן עלינו ועל כל כלל ישראל, לגאולה שלמה השתא בעגלא ובזמן קרוב ונאמר אמן.

תודתנו נתונה לרב מנחם מקובר שליט"א על המקורות לשיעור זה שנלקחו מספרו על הרמ"ק "בסוד פרדס רימונים".

לא מדיקרא אפי. אני בת 15. אני לומדת הלכות לשון הרע כל יום וממש משתדלת שלא לדבר ולא לשמוע לשון הרע, אבל למרות זאת אני לא מצליחה. יש פעמים שאני עם הרבה חברות ואז מתחיל הריבויים וזה קצת מייאש. וזה נראה לי ניסיון שאני לא יכולה לעמוד בו. איך אפשר בדרור שלנו, עם כל התקשורת והווצאפ, שמלאים לשון הרע, להצליח לגמרי לא לשמוע ולדבר לשון הרע? אשיריך שאת מתאמצת לא לדבר לשון הרע. העצה היא לא רק להימנע מהרע, אלא לחפש דיבורים טובים. על כן תנסי לחשוב על דברים טובים שקורים בעולם, בארץ ישראל, בין החברות שלך. לחשוב על המעלה של החברות שלך. בודאי יש בהן דברים טובים. ואם את צריכה לצאת מהקבוצה שמדברת דיבורים רעים, אל תעשי את זה בהפגנתיות, אבל תעשי את זה.

כרטיס לרריאות. בשבועות האחרונים נאטר לשלם באוטובוסים במזומן, ולכן מספר פעמים פנו אלי אנשים כדי שאני אשלם בעבורם ברב-קו שלי והם יחזירו לי במזומן. הנקודה היא שלי יש רב-קו נוער שזה 50% הנחה, אבל אנשים מחזירים לי מחיר מלא. האם אני צריך לקחת מהם רק חצי מהסכום, או שאין צורך ואני יכול לקבל מהם מחיר מלא?